

Edward Szafrowski

Posoborowe prawodawstwo kościelne : 74. Uwagi wstępne : praenotanda (j.w., 7-10)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 14/3-4, 266-272

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Instituta religiosa autem, cum professionis ritus uniuscuiusque familiae religiosae naturam atque spiritum exprimere debeat, hunc Ordinem ita aptent ut indolem suam perspicue estendat et ad hanc Sacram Congregationem confirmandum quam primum mitant.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Sacrae Congregationis pro Cultu Divino, die 2 februarii 1970, in festo Praesentationis Domini.

Benno Card. GUT
Praefectus

A. Bugnini
a Secretis

urządowanie i ułożenie poczynań zakonników w poszczególnych krajach.

Ponieważ zaś obrzęd każdej rodziny zakonnej powinien wyrażać jej naturę i ducha, dlatego instytucje zakonne mają w ten sposób przystosować niniejszy Porządek, aby jasno ukazywał ich charakter. Tak przystosowany Porządek przesyłać jak najszybciej do Kongregacji dla Spraw Kultu Bożego, celem uzyskania zatwierdzenia.

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwnie zarządzenia.

Dan w siedzibie Kongregacji dla Spraw Kultu Bożego, dnia 2 lutego 1970 r., w święto ofiarowania Pańskiego.

Benno Kard. GUT
Prefekt

A. Bugnini
Sekretarz

74.

UWAGI WSTĘPNE PRAENOTANDA (j. w., 7—10)

I. Natura i znaczenie profesji zakonnej **I. De professionis religiosae natura et vi**

1. Sacris religionis vinculis, multi fideles, a Deo vocati, Domini servitio hominumque bono consecrantur et Christum Iesum pressius sequi nituntur, evangelica observantes consilia.¹ Quo fit ut Baptismi gratia uberiores in eis aferat fructus.²

1. Liczni wierni, powoływani przez Boga, dzięki świętym więzom zakonnym poświęcają się na służbę Pańską i dla dobra ludzi, oraz starają się dokładniej naśladować Chrystusa przez wypełnienie rad ewangelicznych.¹ W ten sposób łaska chrztu św. przynosi w nich większe owoce.²

¹ Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 43; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae „*Perfecta caritatis*”, n. 1.

² Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 43.

2. Pia Mater Ecclesia magno in honore semper habuit vitam religiosam quae, Spiritu Sancto duce, saeculorum decursu varias induit formas;³ ad dignitatem status canonici eam erexit; complures familias religiosas probavit, quas prudentibus custodit legibus.⁴

Ipsa enim Ecclesia profitentium vota suscipit, prece sua publica eis auxilia et gratiam a Deo impetrat, eos Deo commendat eisque spirituale benedictionem impertitur, oblationem eorum Sacrificio eucharistico adsocians.⁵

2. Święta Matka Kościół zawsze miał w wielkim poważaniu życie zakonne, które w ciągu wieków przybrało pod kierownictwem Ducha św. różne formy;³ podniósł je do godności stanu kanonicznego; zatwierdził liczne rodziny zakonne, strzegąc je roztropnymi przepisami.⁴

Sam bowiem Kościół przyjmuje śluby od tych, którzy je składają, publiczną modlitwą wyprasza dla nich u Boga pomoce i łaskę, poleca ich Bogu, udziela im duchowego błogosławieństwa, łącząc ich ofiarę z Ofiarą eucharystyczną.⁵

II. Obrzędy związane z poszczególnymi etapami życia zakonnego

II. De ritibus qui vitae religiosae gradus comitantur

3. Gradus per quos religiosi Deo et Ecclesiae se devovent, sunt: novitatus, prima professio vel alia sacra ligamina, professio perpetua. Quibus, secundum Institutum constitutiones, adnectitur renovatio votorum.

4. Novitatus, a quo vita religiosa incipit,⁶ experimenti tempus est tum novitio cum eius familiae religiosae. Initio novitatus ritum peragere praestat, quo Dei gratia impetretur ut eius finis peculiaris attingatur. Hic ritus sua ipsius natura, sobrius esse debet atque expeditus, sodalium coetui reservatus. Fieri autem debet extra Missam.

3. Swego rodzaju stopniami, przez które przechodzą zakonnicy, poświęcając się Bogu i Kościołowi są: nowicjat, pierwsza profesja lub inne święte więzy, profesja wieczysta. Dochodzi do tego odnowienie ślubów, przewidziane w konstytucjach instytutów.

4. Nowicjat, od którego rozpoczyna się życie zakonne⁶ jest czasem próby tak dla nowicjusza jak i dla jego rodziny zakonnej. Wypada rozpocząć nowicjat obrzędem, aby wyprosić łaskę potrzebną do osiągnięcia zamierzonego przez niego celu. Obrzęd taki winien być z natury swojej prosty, niedługi i zarezerwowany dla członków zakonu. Winien zaś mieć miejsce poza Mszą św.

³ Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 43; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae „*Perfecta caritatis*”, n. 1.

⁴ Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 45; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae „*Perfecta caritatis*”, n. 1.

⁵ Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 45.

⁶ Cf. S. Congr. pro Religiosis et Institutis saecularibus, Instructio „*Renovationis Causam*”, 6 ianuarii 1969, n. 13.

5. Sequitur prima professio, qua novitius votis temporalibus coram Deo et Ecclesia se consilia evangelica secuturum promittit. Votum temporalium emissio fieri potest intra Missam, nulla tamen peculiari sollemnitate. Primae professionis ritus cum aliorum vitae religiosae insignium tum habitus traditionem providet, secundum antiquissimam consuetudinem habitus tradendi expleto probationis tempore: habitus enim signum est consecrationis.⁷

Sicubi promissio vel alius generis vincula professionis locum tenent,⁸ ritus opportune fit in congrua actione liturgica veluti in liturgiis verbi aut in hora divini Officii, laudibus et Vesperis praesertim aut, si adiuncta expostulant, in ipso Sacrificio eucharistico.

6. Legitimo temporis spatio exacto, emittitur professio perpetua, qua religiosus Dei et Ecclesiae servitio in perpetuum mancipatur. Professione autem perpetua repraesentatur Christus cum sponsa Ecclesiae indissolubili vinculo coniunctus.⁹

Professionis perpetuae ritus convenienti sollemnitate, sodalium religiosorum populique concursu, intra Missam peropportune persolvitur.¹⁰ Haec sunt eius partes:

5. Następuje pierwsza profesja, w której nowicjusz przez śluby czasowe przyrzeka wobec Boga i Kościoła, że będzie wypełniał rady ewangeliczne. Złożenie ślubów czasowych może mieć miejsce podczas Mszy św., jednakże bez żadnego specjalnego nabożeństwa. Obrzęd pierwszej profesji przewiduje przekazanie tak różnych odznak życia zakonnego, jak i stroju zakonnego, zgodnie z najbardziej starym zwyczajem nakładania habitu po zakończeniu okresu próby: strój bowiem jest znakiem konsekracji.⁷

Tam, gdzie zamiast profesji jest przyrzeczenie lub innego rodzaju zobowiązania,⁸ jest rzeczą wskazaną, by obrzęd miał miejsce podczas odpowiedniej czynności liturgicznej, jak w liturgii słowa, w czasie którejś z godzin brewiarzowych, zwłaszcza w czasie laudesów lub nieszporów, ewentualnie — gdy tego domagają się okoliczności — w czasie samej Ofiary eucharystycznej.

6. Po upływie przewidzianego przez prawo okresu, składa się profesję wieczystą, przez którą zakonnik poświęca się na zawsze na służbę Bogu i Kościołowi. W profesji zaś wieczystej ukazuje się Chrystus połączony nierozdzielalnym węzłem z Oblubienicą Kościołem.⁹

Obrzęd profesji wieczystej dokonuje się w odpowiedniej uroczystej oprawie w czasie Mszy św. (co jest jak najbardziej wskazane) z udziałem zakonników i ludu.¹⁰

⁷ Cf. Conc. Vat. II, Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae „*Perfectae caritatis*”, n. 17.

⁸ Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 44; S. Congr. pro Religiosis et Institutis saecularibus, Instructio „*Renovationis causam*”, 6 ianuarii 1969, nn. 2, 7.

⁹ Cf. Conc. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia „*Lumen gentium*”, n. 44.

¹⁰ Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra liturgia „*Sacrosanctum Concilium*”, n. 80.

a) Professurorum appellatio aut postulatio, quae tamen pro opportunitate omitti potest.

b) Homilia seu allocutio, qua populus et professuri de vitae religiosae bono admonentur.

c) Interrogationes, quibus Celebrans aut Superior ex professoris quaerit num ad Deo se devovendos et perfectam sectandam caritatem, secundum regulam suae familiae religiosae, sint parati.

d) Supplicatio litanica, qua oratio ad Deum Patrem dirigitur et Sanctissimae Virginis Mariae omniumque Sanctorum intercessio exquiritur.

e) Professionis emissio, quae fit coram Ecclesia, legitimo Instituti Superiore, testibus populoque.

f) Sollemnis benedictio seu consecratio professorum, qua Mater Ecclesia professionem religiosam consecratione liturgica confirmat, Patrem caelestem exorans ut Sancti Spiritus dona super professos abundanter effundat.

g) Professionis insignium traditio, si familiae religiosae consuetudo exspostulat, quibus perpetua Deo dicatio exterius significatur.

7. Apud quasdam familias religiosas, statutis temporibus, secundum constitutiones vota renovantur.

Haec renovatio intra Missam fieri potest, absque tamen sollemnitate, praesertim si vota saepius vel quotannis renovantur.

Ad illam tantum renovationem votarum, cui iuris vis inest ritus liturgicus pertinet. Tamen apud nonnullas familias religiosas mos invaluit vota renovandi pietatis causa. Multis modis hoc peragi

Oto poszczególne jego części:

a) Wezwanie składających profesję lub ich prośba. Gdy tak jest dogodniej można to jednak pominąć.

b) Homilia czyli przemówienie, w którym poucza się lud i przystępujących do profesji o wartości życia zakonnego.

c) Pytania, w których celebrans lub przełożony zapytuje, czy składający profesję są gotowi do poświęcenia się Bogu i realizowania doskonałej miłości, zgodnie z regułą swojej rodziny zakonnej.

d) Błaganie litanijne, w którym zanosi się modlitwę do Boga Ojca i wyprasza się wstawiennictwo Najśw. Maryi Panny i wszystkich Świętych.

e) Złożenie profesji, które się dokonuje wobec Kościoła, uprawnionego przełożonego Instytutu, wobec świadków i ludu.

f) Uroczyste poświęcenie czyli kansekracja profesów, przez którą Matka Kościół potwierdza profesję zakonną kansekracją liturgiczną, błagając Ojca niebieskiego, by wylał obficie na profesów dary Ducha Świętego.

g) Jeżeli to przewiduje tradycja danej rodziny zakonnej — przekazanie odznak profesji, wyrażających w sposób zewnętrzny wieczyste poświęcenie się Bogu.

7. Zgodnie z konstytucjami odnawia się w niektórych rodzinach zakonnych śluby zakonne w ustalonych terminach.

Takie odnowienie może mieć miejsce podczas Mszy św., ale bez specjalnie uroczystej oprawy, zwłaszcza wtedy, gdy śluby są odnawiane częściej lub co roku.

Obrzęd liturgiczny jest zarezerwowany tylko dla takiego odnowienia ślubów, które posiada moc prawną. Jednakże w niektórych rodzinach zakonnych przyjął się zwyczaj odnawiania ślubów z po-

potest; verum haud commendata est consuetudo intra Missam publice agendi quod privatae devotio nis est. Si autem opportunum videtur vota publice renovare peculiaribus diebus anniversariis, exempli gratia XXV vel L anno religionis, adhiberi potest ritus renovationis votorum, aptatis aptandis.

8. Hi ritus, cum alii alia sit in dolo, suam quisque celebrationem requirunt ideoque rituum coacervatione in a eadem actione liturgica omnino vitanda est.

III. Formularz mszalny w obrzędzie profesji zakonnej

III. De Missa in ritu professionis religiosae adhibenda

9. Quoties professio religiosa, perpetua praesertim, intra Missam celebratur, convenienter dicitur una e Missis ritualibus „in die professionis religiosorum”, quae sunt in Missali Romano aut in Propriis Missarum legitime probatis. Occurrente vero sollemnitate vel dominica temporis Adventus, Quadragesimae, Paschae dicitur Missa de die, servatis, pro oportunitate, formulis propriis in prece eucharistica et in benedictione finali.

10. Cum autem liturgia verbi celebrationi professionis aptata magnam vim habeat ad vitae religiosae naturam et munera illustranda, quando Missa „in die professionis religiosorum” prohibetur, unam lectionem sumere licet ex iis quae in peculiari lectionario recensentur; praeterquam in Triduo sacro, in sollemnitatibus Nativitatis Domini, Epiphaniae, As-

boźności. Można tego dokonać w różny sposób. Nie jest wszakże godny polecenia zwyczaj czynienia publicznie w czasie Mszy św. tego, co wypływa z prywatnej pobożności. Jeżeli jednak wydaje się rzeczą wskazaną odnowić publicznie śluby w jakiejś szczególnej rocznicy, np. w 25 lub 50 rocznicę, wtedy można zastosować liturgiczny obrzęd odnowienia ślubów, wprowadzając odpowiednie zmiany.

8. Ponieważ każdy z powyższych obrzędów posiada własny charakter, dlatego każdy musi być osobno sprawowany i nie można ich łączyć w tej samej czynności liturgicznej.

9. Ile razy profesja zakonna, zwłaszcza wieczysta, ma miejsce podczas Mszy św. jest rzeczą wskazaną wziąć jedną ze Mszy św. obrzędowych „na dzień profesji zakonnej” zamieszczonych we Mszale Rzymskim lub w części własnej prawnie zatwierdzonej. Gdy wypada uroczystość lub niedziela w okresie adwentu, w. postu i wielkanocy, Mszę św. bierze się z dnia, uwzględniając z pożytkiem własne formuły w modlitwie eucharystycznej i błogosławieństwie końcowym.

10. Ponieważ liturgia słowa dostosowana do czynności składania profesji ma wielkie znaczenie dla wyjaśnienia (naświetlenia) natury i obowiązków życia religijnego, stąd w wypadku, gdy nie można wziąć formularza przeznaczonego na dzień profesji zakonnej, wtedy wolno wziąć jedno czytanie z tych, które są zamieszczone w specjalnym lekcjonarzu. Nie dotyczy to

ensionis, Pentecostes et SS.mi Corporis et Sanguinis Christi vel in aliis sollempnitatibus de praecepto servandis.

11. Ad Missam ritualement „in die professionis religiosorum” celebrandam, sacrae vestes coloris albi adhibentur.

IV. Przystosowania przysługujące poszczególnym instytutom

IV. De aptationibus quae singulis Institutis competunt

12. Normae ad initiationis ritum peragendum (nn. 1—13) obligatoriae non sunt, nisi contrarium aperte dicatur (ex. gr. de ritu semper extra Missam persolvendo, n. 2) aut res ad intimam ritus naturam pertineat (ex. gr. norma ut ritus sit simplex atque expeditus, n. 3).

13. Ritibus professionis temporalis, professionis perpetuae, renovationis votorum uti debent omnes qui professionem religiosam intra Missam emittunt vel renovant, nisi iure particulari fruuntur.¹¹

14. Praestat tamen ut familiae religiosae ritum convenienter aptent, quo uniuscuiusque Institutum naturam et spiritum melius referat ac reddat. Ad hoc singulis Institutis facultas datur ritum aptandi, actis ab Apostolica Sede recognoscendis.

In professionis ritus aptando haec praesertim servantur:

- a) Ritus collocetur immediate post evangelium.
- b) Partium distributio minime

jednak tryduum świętego, uroczystości Bożego Narodzenia, Objawienia Pańskiego, Wniebowstąpienia, Zesłania Ducha Św. i Bożego Ciała oraz innych uroczystości nakazanych.

11. We Mszy św. obrzędowej na dzień profesji zakonnej używa się białego koloru szat liturgicznych.

12. Przepisy dotyczące obrzędu wtajemniczenia (nn. 1—13) nie mają charakteru obowiązującego, chyba że co innego wyraźnie jest zaznaczone (np. gdy idzie o sprawowanie obrzędu zawsze poza Mszą św., n. 2) lub sprawa dotyczy wewnętrznej natury obrzędu (np. przepis domagający się, by obrzęd był prosty i krótki, n. 3).

13. Gdy idzie o obrzędy profesji czasowej, profesji wieczystej i odnowienia ślubów, to winni je stosować wszyscy, którzy składają lub odnawiają śluby w czasie Mszy św., chyba że mają własne prawo partykularne.¹¹

14. Jest jednak rzeczą wskazaną, by rodziny zakonne odpowiednio przystosowały dany obrzęd, ażeby lepiej wyrażał i oddawał naturę i ducha każdego Instytutu. W tym celu daje się poszczególnym instytutom możliwość przystosowania obrzędu. Akta muszą uzyskać zatwierdzenie Stolicy Apostolskiej.

W przystosowaniu obrzędu profesji należy zachować przede wszystkim to, co następuje:

- a) Obrzęd powinien mieć miejsce bezpośrednio po ewangelii.
- b) Nie należy zmieniać kolej-

¹¹ Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra liturgia „*Sacrosanctum Concilium*”, n. 80.

perturbetur. Nihil vero obstat quominus quaedam partes omittantur vel aliae similis naturae in earum locum substuantur.

c) Discrimen liturgicum inter professionem perpetuam et professionem temporalem vel renovatam accurate servetur, nullam alterius peculiarem partem in alteram inducendo.

d) Ut suo loco dicitur, multae formulae ritus professionis commutari possunt, immo debent ut natura et spiritus Instituti ex illis emineat. Cum Rituale Romanum plures exhibet formulas ad libitum, Ritualia particularia possunt alias formulas eiusdem generis adicere.

15. Quoniam professio „coram sanctissimo Sacramento” ante ipsam Communionem cum recto liturgiae sensu minus congruit, hic ritus prohibetur quominus posthac a novis familiis religiosis assumatur. Institutis autem quae, iure particulari, eum adhibent suadet ut eo uti desinant.

Item religiosi omnes qui particulari ritu utuntur, admonentur ut, sepositis iis quae principiis instauratae liturgiae aperte contradicunt, purioribus liturgiae formis adhereant easque sectentur. Hac ratione sobrietas illa obtinebitur necnon dignitas et maior unitas hac in re tantopere commendatae.¹²

ności części obrzędu. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, by niektóre z nich pominąć, wprowadzając ewentualnie na ich miejsce inne podobne w treści.

c) Należy dokładnie zachować różnicę w sprawie liturgicznej między profesją wieczystą i profesją czasową lub odnawianą, nie wprowadzając żadnego elementu charakterystycznego dla jednego obrzędu do drugiego obrzędu.

d) Jak to jest zaznaczone w swoim miejscu można stosować różne formuły obrzędu profesji; owszem winno się nawet to czynić, by ujawniały one naturę i ducha instytutu. Ponieważ rytuał rzymski zawiera kilka formuł do stosowania według uznania, rytuały partykularne mogą dołączyć inne tego rodzaju formuły.

15. Ponieważ składanie profesji wobec wystawionego Najśw. Sakramentu tuż przed Komunią św. nie zgadza się z właściwie pojętym duchem liturgicznym, stąd takiego obrzędu nie mogą wprowadzać nowe zakony. Gdy zaś chodzi o te instytuty, które na mocy prawa partykularnego stosują ten obrzęd, to radzi się, by z niego zrezygnować.

Podobnie wzywa się wszystkich zakonników, którzy posiadają własny partykularny obrzęd, aby usunawszy to wszystko, co się wyraźnie sprzeciwia zasadom odnowionej liturgii, przyjęli odnowione formy liturgiczne i nimi się posługiwali. W ten sposób osiągnię się ową prostotę, godność i większą jedność, które w tej sprawie są tak bardzo pożądane.

¹² Cf. Conc. Vat. II, Const. de sacra liturgia „*Sacrosanctum Concilium*”, n. 80.